

231261 - Eşyada Asıl Olan Mübahlıktır, Kuralı

Soru

“Eşyada asıl olan mübahlıktır” kuralını; yiyecek, giyecek ve temizlik maddelerde ne kadar uygulayabiliriz? Örneğin: Bir gıda maddesini almak istediğimde içindekiler detayını bulamıyorsam nasıl davranmalıyım? Bu kural, kaynağı veya içindekileri ne olduğunu bilmediğim veya bu bileşenler hakkında yeterli detay olmayan maddeler için de geçerli mi?

Detaylı cevap

Alimler bu kuralı, şer’i delillerden çıkarmışlardır.

Şeyhulislam İbn Teymiye Rahimehullah şöyle dedi:

Bil ki temel ve asıl olarak, farklı çeşit ve değişik özelliklere sahip olan tüm varlıklar adem oğlu için helaldir. Ayrıca tüm varlıklarda asıl olarak temiz olup giyilmesi dokunulması haram değildir.

Şüphesiz bu kapsamlı bir olay, faziletli bir mesele, çok faydalı ve bereketli bir konudur. Sayısızca konular bu kuralın kapsamına girer. Buna on delil getirilebilir. Allah’ın kitabı, Rasulünün Sünneti, yüce Allah’ın şu ayetteki müminlerin yolunu takip etmek “Allah’a itaat edin, Rasülüne itaat edin ve sizden seçilmiş yöneticilere de itaat edin” diğer ayet “şüphesiz veliniz/dostunuz Allah, Rasulü ve iman edenlerdir” daha sonra Kiyas yöntemleri, itibar, görüş bildirme yöntemleri, İstibsar.. (Mecmu Fetava 21/535)

Bu konuda gerekli deliller açıklanmıştır söz konusu kitapta detaylıca okunabilir.

Bu kuralın anlamı: Bir şeyin haram olduğuna dair bir delil olmadığı takdirde yeryüzünde bulunan her türlü yararlı varlık ve insanın elde ettiği her şey ile faydalanmak mübahtır.

İkincisi:

Şer'i bir nas olmadığı müddetçe; yiyecek, giyecek ve temizlik maddelerinde bu kural gereği davranılır. Ancak bu konudan iki husus istisnadır:

1- Muteber ve etkili bir zarar maddesi içeren ürünler. Zira zararlı maddelerde asıl olan haram olmasıdır. "Eşyalarda asıl olan mübahlıktır" kuralı bu konuyu kapsamaz. Yüce Allah şöyle dedi:

"Kendi kendinizi tehlikeye atmayın." (Bakara 195)

"Kendinizi helâk etmeyin. Şüphesiz Allah, size karşı çok merhametlidir." (Nisa 29)

Ebu Said el Hudri r.a'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: "Kendine ve başkasına zarar verme"(el Hakim 2/57-58, Muslim şartına göre sahihtir, Elbani sahih demiştir 1/498)

Müfessir şeyh Muhammed el Emin el Şenqiti bu konuda şöyle demiştir:

Şayet bir şeyin faydası olmayıp zararı varsa haramdır. Zira Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: "Kendine ve başkasına zarar verme"

Şayet bir yönden bir faydası diğer yandan zararı varsa üç durumda değerlendirilir:

a-Yararın zararında daha fazla olması

b-Zararın yararından fazla olması

c-İki durumun eşit olması

Şayet zarar daha fazla ağır basarsa "Kendine ve başkasına zarar verme" hadisi gereği haram olur. Ayrıca "zararın bertaraf edilmesi yararın sağlanmasından önceliklidir."

Şayet yarar daha fazla ağır basarsa zahir olan duruma göre caizdir. Çünkü usul kuralı gereği: "yüksek yarar düşük zarardan önceliklidir". (Edva el Beyan 7/793-794)

İkincisi:

Et ve kesilmiş hayvanlarda asıl olan haram olmasıdır. Çünkü etler ve kesilmiş hayvanların tüketimi ancak şer'i bir kesim olması şartıyla helal olur.

El Hattabi Rahimehullah şöyle dedi:

Şayet bir şeyin aslı haram ise belirli şartlar ve şekillerde mübah olur. Örnek cinsel ilişki, ancak nikah veya cariyelere savaşta sahip olmakla helal olur. Ayrıca koyun ancak şer'i bir kesim ile mübah olur. (Mealim el Sünen 3/57)

Bununla birlikte bir hayvanın helal olduğunu ispatlamak için onu kesen kişinin Müslüman veya ehli kitap (Yahudi veya Hristiyan) olması yeterlidir. Bundan sonra her hayvanın tek tek kesim yöntemi ve şekli hususunda araştırma yapılmasına gerek yoktur. Daha detaylı bilgi için (223005) nolu sorunun cevabına bakınız.

Bunun üzerine İslam ülkelerinde bulunan kesilmiş hayvanların helal olduğuna hüküm verilir. Ancak boğma, elektrik şoklama, Allah'ın zikri anılmadan kesim vb. şer'i kurallara aykırı kesim yapılmışsa helal olmaz.

Haram olduğuna dair şer'i bir delil olmayan ürünler, veya içerik bilgilerinde haram veya zararlı olduğuna dair bir bilgi yoksa o ürünün temiz ve helal olduğuna hükmederiz. Şüphe ve güvenilir olmayan bilgilere istinaden bu asıl kuraldan vazgeçmeyiz.

Şayet haram olan bir takım maddeler bir yiyeceğe eklenirse (114129) nolu sorunun cevabında açıklandığı gibi detaylara tabidir.

Özetle:

Şayet haram olan madde yemeğe eklenmesinden sonra halen mevcut ise yenmesi haram olur. Şayet kimyasal etkileşim veya endüstri işlemleri nedeniyle başka bir maddeye dönüşmüş olsa ve haram olan madde varlığı yok olmuşsa alimlerin tercihli görüşüne göre tüketilmesi caizdir.

Üçüncüsü:

Elbiseler konusunda ise “Eşyada asıl olan mübahlıktır” kuralı uygulanır. Çünkü asıl olan mübahlıktır. Ancak erkeklere ipek haram olması ve bazı hayvan derileri dibağ ile temizlenmemesi bundan mustesnadır. Daha fazla bilgi için (221753) nolu sorunun cevabına bakınız.

En iyisini Allah bilir.